

Kulturdepartementet

Statens kulturråd
Box 27215
102 53 Stockholm

Uppdrag till Statens kulturråd att främja kultur för äldre inom sjukvård och omsorgsverksamhet

Regeringens beslut

Statens kulturråd ges i uppdrag att under 2011 fördela särskilda medel för att främja äldre människors delaktighet i kulturlivet genom såväl kulturupplevelser som eget skapande i gemenskap med andra. Bidraget syftar även till att främja en större systematik, ökad samverkan och höjd kvalitet inom det pågående utvecklingsarbetet med kulturinsatser inom äldreområdet.

Landsting, kommuner och privata vård- och omsorgsgivare kan få bidrag för att genomföra insatser som främjar ett strukturerat och långsiktigt arbete inom området. Insatserna ska bygga vidare på genomfört eller påbörjat arbete med kulturellt utvecklingsarbete inom sjukvård eller omsorgsverksamhet, såväl praktiskt som policymässigt. För att få till stånd försök med hög kvalitet bör antalet bidragsmottagare avgränsas till 10-20 stycken.

Statens kulturråd ska göra en samlad översyn av det pågående arbetet med kultur för äldre inom sjukvård och omsorg. I översynen bör även erfarenheter från arbetet med att införa kultursamverkansmodellen ingå, mot bakgrund av att många landsting lyft fram kultur och hälsa som ett prioriterat utvecklingsområde.

Statens kulturråd ska i bidragsbesluten, och utifrån översynen, ange vilka urvalsgrunderna varit. Breda samverkansformer där kulturinstitutioner, professionella kulturskapare och den civila sektorn ingår bör särskilt beaktas. I sitt urval av bidragsmottagare bör Statens kulturråd eftersträva en god geografisk spridning.

För att säkerställa och öka hållbar kunskap inom området ska Statens kulturråd uppdra åt en extern part att utvärdera gjorda insatser.

Utvärderingarna ska sammanställas i en rapport för spridning till berörda parter inom såväl vård- och omsorgssektorn som inom kulturlivet.

För genomförande av uppdraget får Statens kulturråd rekvirera högst 30 000 000 kronor. Medlen utbetalas efter rekvisition ställd till Socialstyrelsen. Högst 2 000 000 kronor får användas till Statens kulturråds kostnader för översyn, utvärdering och rapport. Kostnaderna för uppdraget ska belasta utgiftsområde 9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslag 5:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken, anslagspost 11.

Statens kulturråd ska löpande hålla Regeringskansliet (Socialdepartementet och Kulturdepartementet) informerat om uppdraget. Senast den 22 februari 2012 ska Statens kulturråd i sin årsredovisning redovisa hur medlen har fördelats per bidragsmottagare. Medel som inte utbetalats av Statens kulturråd ska återbetalas till Socialstyrelsen senast den 31 mars 2012. De medel som Statens kulturråd använder till översyn, utvärdering och rapport ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet och Kulturdepartementet) senast den 31 december 2013. En slutredovisning av uppdraget ska ges in till Regeringskansliet (Socialdepartementet och Kulturdepartementet) vid samma tidpunkt.

Skälen för regeringens beslut

Många äldre kan av olika skäl ha svårt att ta del av kulturutbudet och att själva få möjlighet att skapa. Att stödja äldre människor i att kunna leva ett aktivt och kulturellt rikt liv i ett socialt sammanhang ger positiva hälsoeffekter. Det bidrar till en ökad känsla av välbefinnande och meningsfullhet hos de äldre. Aktuell hjärnforskning visar också hur kulturell verksamhet påverkar hjärnans funktioner positivt.

Runt om i landet genomförs projekt för att öka äldre människors tillgång till kultur. Hinder för utveckling är bl.a. att försöken tenderar att inte inkludera utvärdering vilket gör det svårt att ta vara på de resultat som uppnås. Även att uppnå en långsiktig fungerande samverkan mellan olika verksamheter och yrkesgrupper är en utmaning. Genom att etablera strukturerade verksamheter som bygger på samverkan mellan kulturlivet och sjukvården respektive omsorgsverksamheterna ges förbättrade förutsättningar för att hållbara modeller och metoder kan utvecklas inom området.

De nationella målen för kulturpolitiken anger att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att kulturpolitiken ska främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor.

Mot denna bakgrund och för att främja en större systematik, ökad samverkan och höjd kvalitet inom det pågående utvecklingsarbetet med

kulturinsatser inom äldreområdet anser regeringen det motiverat med en riktad insats inom området.

Bakgrund

Under senare år har flera insatser gjorts för att stödja äldre i att ta del av kulturutbudet och att själva få skapa. Kultur i vården kallas ett samarbete mellan Region Skåne och Kommunförbundet Skåne som sedan 2006 ingår som en fast verksamhet i Kultur Skåne. Uppgiften är bl.a. att sprida kunskap om sambandet mellan kultur och hälsa och stimulera till mer kultur i vården, främst inom barnsjukvård, psykiatri och äldreomsorg. Kultur i vården ses som ett komplement till den medicinska vården och bygger på en vårdideologi där människan ses som en helhet.

Umeå kommun har sedan 2002 arbetat med satsningen Kultur för seniorer i syfte att förlänga den friska delen av livet genom sociala och kulturella arrangemang. Genom ett koordinerat nätverk mellan kulturinstitutioner, föreningsliv, äldreomsorg och äldreorganisationer m.fl. genomförs ett förebyggande arbete med meningsfulla aktiviteter riktat till äldre. Västerbottens läns landsting har även etablerat verksamheten Kultur i vården som syftar till att öka kulturaktiviteterna i vården, såväl riktat till patienter och anhöriga som vårdpersonal.

Under 2010 gav regeringen Statens kulturråd i uppdrag att utveckla myndighetens utåtriktade information om det pågående arbetet inom området kultur och hälsa, i synnerhet inom sjukvård och omsorg.

I regeringens proposition Värdigt liv i äldreomsorgen (prop. 2009/10:116) anges att det bör vara en central uppgift för äldreomsorgen att uppmärksamma och försöka förstärka välbefinnandet. Välbefinnande innebär bl.a. att den äldre personen känner meningsfullhet i tillvaron genom att förutsättningar skapas för sådant som ger livsmod, livsglädje och en känsla av sammanhang.

Sedan 2007 ges stimulansbidrag till kommuner och landsting för att höja kvaliteten i vården och omsorgen om äldre personer. Ett av de prioriterade områdena är socialt innehåll, som bl.a. omfattar kulturella verksamheter.

Åtta procent av alla som är 65 år eller äldre och nästan hälften av alla som är 90 år eller äldre har en demenssjukdom. För att minska risken att drabbas av demens rekommenderar Socialstyrelsen att äldre bör ägna sig åt mentalt och socialt stimulerande aktiviteter liksom att gå från fysisk inaktivitet till att bli fysiskt aktiva.

Europeiska unionen har sedan 1983 anordnat särskilda temaår för att uppmärksamma viktiga samhällsfrågor. År 2012 är utsett till det

Europeiska året för aktivt åldrande och solidaritet mellan generationer (Äldreåret). Året kommer att uppmärksammas i samtliga medlemsstater.

På regeringens vägnar

Beatrice Ask

Birgit Gunnarsson

Kopia till

Socialdepartementet
Socialstyrelsen
Sveriges Kommuner och Landsting